

Nr 464

Av herrar Bohman och Cassel, *angående utvidgad juridisk granskning av författningsförslag över vilka lagrådets yttrande ej inhämtats.*

(Lika lydande med motion nr 384 i Första kammaren)

Enligt § 21 regeringsformen tillkommer det lagrådet »att avgiva utlåtande över de förslag till stiftande, upphävande, ändring eller förklaring av lagar eller författningar, vilka för sådant ändamål bliva av Konungen överlämnade». Vissa lagförslag måste enligt regeringsformen § 87 och § 89 sista punkten hänskjutas till lagrådets prövning. Dit hör sådana förslag, som avser allmän kriminal- och civillag. Ifrågavarande föreskrifter i regeringsformen torde få anses i första hand syfta till att lagförslagen skall underkastas en sakkunnig och ingående granskning från juridisk synpunkt, exempelvis såvitt gäller förslagens förenlighet med allmänna rättsgrundsatser.

I fråga om andra lagar än de nu åsyftade, exempelvis kommunallag och skatteförfattningar, ävensom sådana författningar varom Kungl. Maj:t äger behörighet att besluta, föreligger icke någon skyldighet att inhämta lagrådets yttrande.

Icke minst under senare tid har inom ramen för Kungl. Maj:ts behörighet lagstiftningen på exempelvis näringslivets område blivit av betydande omfattning. Författningar varom nu är fråga innebär i många fall en långtgående reglering bl. a. av näringsidkarnas villkor vid utövande av sitt yrke och kan sägas vara av en sådan betydelse, att de väl kan jämföras med lagar som stiftas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Det kan i själva verket med visst fog hävdas, att de gränser som vid regeringsformens tillkomst uppdrogs mellan här angivna båda slag av lagstiftning numera till stor del utsuddats.

Det kan sålunda i dagens läge icke anses motiverat, att författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t skall undandragas en sådan granskning från juridisk synpunkt, som åsyftas med regeringsformens bestämmelser om lagrådets hörande. Behovet av en granskning av de författningar som beslutas av Kungl. Maj:t synes oss så mycket mera påtagligt, som förslag till sådana författningar i stor utsträckning utarbetas av personer som är sakkunniga enbart inom det specialområde författningen avser att reglera och utan biträde av juridiskt sakkunniga med tidigare erfarenhet från allmänt lagstiftningsarbete. Det synes likaledes befogat, att lagar som stiftas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt men som icke innefattas i bestämmelserna i § 87 och § 89 sista punkten regeringsformen blir föremål för en motsvarande granskning.

Med hänsyn till vad nu anförts synes det oss angeläget att till prövning upptages frågan hur förutsättningar skall kunna skapas för en allsidig granskning från juridisk synpunkt av förslag till sådana författningar, som enligt regeringsformen icke behöver remitteras till lagrådet; den möjlighet § 21 regeringsformen öppnar för lagrådets behandling av sådana författningar torde endast i ringa utsträckning ha begagnats. Det bör därvid klarläggas, huruvida granskningen även i dessa fall bör uppdragas åt lagrådet — och i så fall vilka organisatoriska förändringar av lagrådet som för ändamålet skulle kunna vara påkallade — eller om vid sidan av lagrådet bör inrättas en fast författningsberedning på lämpligt sätt sammansatt av kvalificerade jurister med ingående erfarenheter från såväl domarämbete som statsförvaltning. Ifrågasätts kan huruvida icke åt en dylik beredning borde uppdragas jämväl att successivt overse tidigare utfärdade författningar; beredningens arbete borde därvid samordnas med de uppgifter, som redan åvilar eller kan komma att anförtros åt besvärssakkunniga. Med hänsyn bl. a. till att här aktuella spørsmål torde kräva ett ställningstagande jämväl i fråga om en översyn av regeringsformens bestämmelser om lagrådets hörande kan det måhända befinnas lämpligt, att utredningen antingen sker i samråd med eller anförtros åt författningsutredningen.

Under åberopande härav föreslår vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande lämpliga former för en utvidgad granskning från juridisk synpunkt av sådana författningsförslag över vilka lagrådets yttrande icke inhämtas.

Stockholm den 26 januari 1962

Gösta Bohman

Leif Cassel